

Pravidlá súťaže v orbe dvojjárahmi pre rok 2019

doc. Ing. Jozef Ďuďák, CSc.

Slovenská spoločnosť pre orbu

Od roku 1994 majstrovské súťaže v orbe na Slovensku organizuje Slovenská spoločnosť pre orbu (SSPO) v spolupráci s MPRV SR, SPU v Nitre a ďalšími organizáciami. Od uvedeného roku sa v samostatnej Slovenskej republike súťaží podľa pravidiel SSPO, ktoré vychádzajú z aktuálnych pravidiel Svetovej organizácie pre orbu (WPO).

Na majstrovstvách sveta, ktoré organizuje WPO každý rok v inej členskej krajine, súťažia traktorové orbové súpravy s konvenčnými i otočnými pluhmi na štandardných záhonoch a orbou do klina a na európskych majstrovstvách len orbou do klina.

Pravidlá súťaže v orbe dvojjárahmi vychádzajú z najnovších pravidiel Svetovej organizácie pre orbu. Sú upravené výborom SSPO pre potreby Zväzu chovateľov koní na Slovensku (ZCHKS) a majú 11 článkov:

1. Súťažiaci a organizátori súťaže

- súťažiť môžu členovia ZCHKS, profesionálni furmani a pozvaní hostia. Súťažiaci môže použiť tri výtyčky na vyznačenie priamočiarosti pri rozorávke a môže mať vlastného pomocníka (pohoniča koní).
- v rozhodcovskom zbore a v ostatných zložkách organizačného štábu pracujú členovia predstavenstva ZCHKS, SSPO, poverení pracovníci škôl, ústavov, podnikov a štátnych inštitúcií.

2. Kone

- kone musia byť min. trojročné a staršie, ich výška na kohútiku (palicová) musí byť nad 150 cm, kone musia byť zdravé a v dobrej pracovnej kondícii.
- kone musia mať pasy a pri ich preprave musia byť splnené Veterinárne podmienky prepravy koní platné pre rok 2019.
- postroje koní môžu byť ľubovoľné, odporúčajú sa postroje chomútové, ktoré umožňujú podať koňom optimálny pracovný výkon bez ujmy na ich zdraví.

3. Pluhy

- súťažiaci môžu použiť len jednoradlicové pluhy. Pluhy by mali mať minimálny záber plužného telesa 225 mm, predplúžok a krájadlo.
- spoločnosť neobmedzuje súťažiacich vo výbere typu pluhu, jeho vylepšení, ale hodnotí sa kvalita jeho práce (iné požiadavky sú pri orbe strniska pre vytvorenie osivového lôžka, iné pri orbe lúky).

- na pluhoch nemôžu byť použité iné doplnujúce zariadenia (okrem krájadla, predplúžka a tzv. krídelko na odhrňovačke), ktoré by tvarovali oráčinu a tým zastierali kvalitu orby.

4. Súťažný pozemok

- súťažný pozemok pre konvenčný spôsob orby má výmeru 0,03 ha – šírka 10 m a dĺžka 30 m. Spôsob orby a hodnotenia práce súťažiacich sú orientované od čela pozemku, t.j. jeho základného označenia (miesto štartu). Opačná strana pozemku (na opačnom konci) je odvrátená.
- úvrate nie sú osobitne stanovené, ale sú široké spravidla 5 až 7 m. Od úvratí je pozemok ohraničený plytkou brázdou tak, aby odval smeroval na úvrate a stena brázdy bola hranica pozemku. Celá súťažná plocha je ohraničená vhodnými prekážkami (lanko na stĺpoch so zavesenými stužkami) ap.
- miesto začiatku orby – rozorávky konvenčným spôsobom má súťažiaci na ľavej polovici pozemku tak, aby orbu do skladu (6 prejazdov, pričom jeden prejazd = dve vyorané brázdy) skončil na ľavej hranici pozemku.
- krajný, spravidla pravý pozemok (pri konvenčnej orbe) má mať vyoranú brázdou na hranici, kde nadväzuje na orbu susedného oráča po ukončení záhonu do skladu. V prípade, že súťažiaci nemá vyoranú brázdou, umožnia mu rozhodcovia cez prestávku ju urobiť.
- súťažný pozemok má byť bez kameňov, vyrovnaný (z hľadiska úrovne povrchu, výšky strniska a tvaru) bez hlbokých rýh.
- súťaží sa na strnisku po jednoročných hustosiatych obilninách.
- pozemky si súťažiaci žrebuujú (v prípade závažných prekážok na pozemku, môže ho súťažiaci reklamovať).

5. Spôsob orby pozemku

- súťažný pozemok sa orie na 2 záhony (okrem rozorávky).
- konvenčnými pluhmi sa orie:
 - ľavá strana pozemku do skladu (po rozorávke), v počte 6 prejazdov,
 - pravá strana pozemku do rozkladu v počte asi 14-16 prejazdov (podľa záberu pluhu).
- rozorávka pod skladom sa urobí jedným prejazdom v mieste, ktoré je určené v zmysle bodu 4c.

6. Hĺbka orby

- je určená rozhodcovským zborom podľa konkrétnych stanovištných podmienok a vyhlásená hlavným rozhodcom pri otvorení súťaže.
- hĺbka rozorávky je stanovená minimálne tak, aby bol odval podrezaný dokonale po celej dĺžke (spravidla je hlboká 40-50 mm).

- c) hĺbka orby pri konvenčnom spôsobe sa meria na súťažnom pozemku celkom 9-krát: prvé tri merania v 3. prejazde pri orbe do skladu. Ďalšie merania sa určia náhodne pri orbe do rozkladu 3-krát v jednom prejazde. Posledné merania sa uskutočnia pri orbe do rozkladu skôr než v dvoch posledných prejazdoch.
- d) hĺbka poslednej brázdy pri rozklade má byť primeraná predchádzajúcim brázdami.
- e) miesto merania sa vyberie náhodne tak, aby boli 3 merania pri jednom prejazde, minimálne 5 m od seba a 2 m od úvrate. Hĺbka orby musí byť dodržaná už 2 m od úvrate.
- f) za nedodržanie stanovenej hĺbky sa znižuje bodové hodnotenie.

7. Rozhodcovský zbor

- a) súťaž v orbe riadi zbor rozhodcov na čele s hlavným rozhodcom. Ukazovatele súťaže hodnotia rozhodcovia pre celkové hodnotenie (skupinoví) a pozemkoví rozhodcovia.
- b) rozhodcovia pre celkové hodnotenie (skupinoví) tvoria 2-4 skupiny zložené najmenej z dvoch až troch členov a každá z nich hodnotí všetky ukazovatele. Skupinoví rozhodcovia kontrolujú vhodnosť pozemkov pre súťaž a v prípade nevyhovujúcich určia spolu s hlavným rozhodcom ich úpravu, resp. výmenu. Riadia prácu pozemkových rozhodcov. Pozemkoví rozhodcovia sú menovaní a inštruovaní skupinovými rozhodcami.
- c) za regulárnosť súťaže zodpovedajú skupinoví rozhodcovia a za súčinnosti hlavného rozhodcu stanovujú verdikt.
- d) pozemkový rozhodca hodnotí určené ukazovatele v tabuľke. Sleduje súťaž, je pomocníkom súťažiacim (v zmysle pravidiel) a skupinových rozhodcov. Pozemkový rozhodca zaznamenáva zistené údaje a odpovedá, alebo sprostredkuje odpovede na otázky súťažiacich so skupinovými rozhodcami. Porušenie pravidiel a iné dôležité informácie hlási čo najskôr skupinovým rozhodcom.
- e) hlavný rozhodca, skupinoví a pozemkoví rozhodcovia majú osobitné, špecifické označenie.
- f) rozhodcovia nemôžu hodnotiť súťažiacich, ktorí sú im blízki príbuzensky, alebo pracovne.

8. Trvanie súťaže

- a) celková dĺžka času orby na súťažnom pozemku nie je stanovená, bude iba pomocným ukazovateľom pri celkovom hodnotení.
- b) stanovený je iba čas trvania rozorávky, ktorý by nemal prekročiť 20 minút.

- c) za prekročenie času v rozorávke sa bodové hodnotenie znižuje o jeden bod za každú započatú minútu.
- d) po rozorávke je vyhlásená prestávka, spravidla 20 minút.
- e) po prestávke pokračuje orba do skladu a rozkladu bez prerušenia.
- f) v prípade nezavinených prestojov (porucha postroja príp. náradia, čakanie na susedného súťažiaceho) sa časový limit súťažiacemu po nahlásení skupinovému rozhodcovi zohľadňuje pri celkovom hodnotení.
- g) ukončenie orby po zoraní celého pozemku signalizuje súťažiaci pozemkovému rozhodcovi na čelnej úvrati.

9. Trestné body – zníženie bodového hodnotenia

- a) za prekročenie časového limitu pri rozorávke sa znižuje bodové hodnotenie za jednu minútu o 1 bod:
- b) za porušenie pravidiel :
 - nedovolená pomoc cudzej osoby, alebo použité nedovolené pomôcky,
 - nedovolená reklama výrobkov,
 - nedostatočne podrezané korene rastlín,
 - nedovolené osobitné urovnávanie orbových odvalov, najmä pri rozorávke.
- c) za porušenie pravidiel (bod 9 b) vyjadří zbor rozhodcov napomenutie, po druhom napomenutí udelí súťažiacemu za každé porušenie 1-5 trestných bodov.
- d) za uloženie odvalov pri ukončení záhonu do rozkladu smerom od vlastného skladu 10 bodov.
- e) za nedodržanie hĺbky orby (povolené hĺbkové rozpätie ± 20 mm) 10 bodov, keď je rozdiel väčší než 20 mm.

10. Hodnotenie kvality súťažnej orby

Por. č.	Ukazovateľ	Počet bodov
I.	Rozorávka - 1 prejazd = dve brázdy - úplnosť podrezania rastlín po celej dĺžke a šírke brázdy, čistota dna brázdy a vyrovnanosť odvalov	20
II.	Priamočiarosť rozorávky - odchýlka od stanovenej línie nemá byť väčšia než 10 cm (odhadom)	10
III.	Hrebenitosť oráčiny pri orbe do skladu - vyrovnané hrebene, ich rozdrobenosť, vhodnosť oráčiny na predsejbovú prípravu	10
IV.	Zapracovanie rastlinných zvyškov pri orbe do skladu - zvyšky zapracované úplne	10

V.	Hrebenitosť oráčiny pri orbe do rozkladu - brázdové odvaly tesné, vyrovnané	20
VI.	Príprava lôžka pre osivo pri orbe celého pozemku - zapracovanie rastlinných zvyškov, vyrovnanosť a rozdrobenosť oráčiny	10
VII.	Orba do rozkladu – ukončenie orby - primerane hlboké, vyrovnané dve brázdy a posledné tri hrebene	20
VIII.	Zapracovanie rastlinných zvyškov pri posledných dvoch prejazdoch	10
IX.	Priamočiarosť pri ukončení orby do rozkladu - priamočiare a smerovanie odvalov k vlastnému skladu	10
X.	Zahlbovanie a vyhlbovanie pluhu - na hranici pozemku, v jednej línii, vyrovnané odvaly	10
XI.	Celkový dojem z práce dvojjáprahu - súhra furmana a koní, ovládateľnosť a poslušnosť, korektnosť pri ovládaní	10
XII.	Ustrojenosť furmana a čistota postrojov dvojjáprahu - pokrývka hlavy a bič	10
	Spolu	150

11. Vysvetlivky k ukazovateľom kvality a priebehu súťaže

K bodom 5, 6 Spôsob a hĺbka orby:

- pri orbe strniska má byť odval po celej dĺžke dobre tvarovaný, zreteľný, mierne zaoblený, rozdrobený.
- pri orbe strniska má mať hrebeň odvalu v priereze tvar rovnostranného trojuholníka.
- strnisko obilnín nesmie byť vyššie než 0,15 m (zásada SSPO).
- pri rozorávke a značkovacej línii môže súťažiaci použiť len 3 výtyčky (patrí k vybaveniu súťažiaceho), pričom tretia výtyčka môže byť umiestnená na úvrati pozemku (nie za ňou). Pri vytyčovaní pozemku môže súťažiacemu pomôcť 1 ďalšia osoba (pozemkový rozhodca). Iné pomôcky súťažiaci nesmie použiť.
- po vytyčení pozemku (po odstránení výtyčiek) a počas orby celého pozemku je cudzím osobám zakázaný vstup na súťažné pozemky a akýmkoľvek spôsobom pomáhať súťažiacim. Výnimku tvoria osoby autorizované vedením súťaže po súhlase skupinového rozhodcu.
- súťažiaci nesmie upravovať zoranú časť pozemku, ani povrch oráčiny.
- ukončenie záhonu do rozkladu musí byť priame a s miestom rozorávky rovnobežné. Stopa radlice v poslednej brázde musí byť čistá, vyrovnaná

a posledný odval musí smerovať k vlastnému skladu. Dno poslednej brázdy nesmie byť hlbšie než sú ostatné, šírka rovnaká ako v normálnej brázde.

Odvaly majú byť primerané hĺbke orby.

- pri zahlbovaní musí byť radlica zahlbená a pri vyhlbovaní radlica vyhlbená v hraničnej úvrat'ovej brázde (na hranici pozemku). Je nutné, aby boli odvaly úplné až do konca brázdy, uložené v priamke, súbežne s hranicou pozemku.
- nesprávna orba susedného pozemku musí byť nadväzujúcim oráčom upravená prvým prejazdom do rozkladu. Keď vytvoril susedný oráč veľkú odchýlku brázdy od priameho smeru, resp. klin, môže nadväzujúci oráč urobiť novú jazdu aj mimo vytvorenej brázdy, ale nasledujúca jazda už musí byť podľa požiadavky súťažnej orby.

K bodu 9 b

- súťažiaci môže počas súťaže robiť komerčnú reklamu výrobcom len so súhlasom zboru rozhodcov.
- reklamné znaky výrobcov nesmú byť na označení súťažiaceho (číslo, meno).

K bodu 10

- za priamočiaru orbu sa považuje brázda s menšou odchýlkou (od priamky) než 0,1 m a musí byť súbežná s vytyčenou trasou rozorávky a pozdĺžnou hranicou pozemku.
- odvaly rozorávky majú byť po celej dĺžke rovnomerné, vyrovnané. Hĺbka rozorávky má byť rovnaká po celej dĺžke.
- ukazovatele kvality orby napr. zapracovanie rastlinných zvyškov, priamočiarosť, drobenie a rovnomernosť uloženia odvalov na celom pozemku ap. sa hodnotia bodmi podľa podielu plochy, ktorá zodpovedá požadovanej kvalite. Napr. keď určitý ukazovateľ zodpovedá požiadavke na ploche 60 % - určí sa z 10 bodov 6.

Záver

K problémom, ktoré nie sú riešené týmito pravidlami, prijíma záväzné rozhodnutia štáb rozhodcov, resp. výbor ZCHKS a SSPO.

SCHÉMA KONVENČNEJ ORBY

